

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 713/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen poliisin virka-avun maksullisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 713/2020 vp:

Miksi poliisi on alkanut laskuttamaan sosiaali- ja terveystoimen pyytämistä virka-apupyynnöistä,

onko poliisin virka-avun maksullisuudesta tehty vaikutusarviointia kuntavaikutusten ja yhteiskunnassaheikoimmassa asemassa olevien sekä lasten että sosiaali- ja terveystoimen kannalta,

miksi laitoksesta kadonneen lapsen etsintä katsotaan maksulliseksi virka-avuksi,

jos lapsi on alaikäinen ja kadonnut, luokitteleeko poliisi alaikäiset tärkeysjärjestykseen, jonka mukaan maksullisuus määräytyy,

miksi virka-apu muuttui maksulliseksi ilman siirtymisaikaa ja kuntia kuulematta,

miksi tieto maksuista tuli niin myöhään, ettei kunnilla ollut mahdollisuutta varautua tuleviin maksuihin ja henkilöstön osalta järjestelyihin kunnissa,

mitkä vaikutukset maksullisuudesta koituvat kunnan valvontaeläinlääkäreiden työhön,

onko muutoksen vaikutusarviointia tehty kunnan valvontaeläinlääkäreiden kohdalla,

onko muutoksen vaikutuksia arvioitu viranomaisyhteistyön kannalta ja

miten voidaan turvata sosiaalityöntekijöiden ja valvontaeläinlääkärien turvallisuus koti- ja valvontakäynneillä, jos poliisin virka-avun saaminen tehdään liian hankalaksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo).

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 713/2020 vp

Sisäministeriön asetuksen (1386/2019) poliisin suoritteiden maksullisuudesta 6 §:n mukaan näitä edellä mainittuja valtion maksuperustelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maksullisia julkisoikeudellisia suoritteista poliisi perii omakustannusarvon mukaiseksi määräämänsä maksun. Asetuksen 6 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti maksua peritään luonnollisille ja oikeushenkilöille sekä poliisihallinnon ulkopuolisille viranomaisille annettavasta virka-apusta, lukuun ottamatta ulosottoasioita, rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevia asioita, virka-apua Puolustusvoimille, siviilipalveluslain (1446/2007) 103 §:n mukaista virka-apua, mielenterveyslain (1116/1990) 31 §:n mukaista virka-apua sekä työtaturma ja ammattitautilain (459/2015) 253 ja 254 §:n mukaista virka-apua.

Sisäministeriön asetus poliisin suoritteiden maksullisuudesta vahvistetaan vuosittain, mutta sen peruslähtökohta virka-avun maksullisuudesta on ollut ainakin valtion maksuperustelain (150/1992) säätämisen jälkeen annetussa sisäministeriön päätöksessä (1690/1993) jo vuodesta 1994. Edellä mainitun asetuksen 6 § 1 momentin 7-kohdan virka-apua koskevaa sisältöä on arvioitu tarkemmin ja muutettu viimeksi yli kymmenen vuotta sitten. Maksulla on yleisesti nähty olevan olennainen merkitys siinä, että se rajaa tarpeetonta kysyntää, jotta myös palveluntuottajalla säilyy edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistään.

Poliisihallituksen antama poliisin operatiivista virka-aputoimintaa koskeva ohje tuli voimaan 1.10.2020 (POL-2020-42250, 12.9.2020). Samalla päivitettiin myös poliisin ohjetta poliisin virka-apusta lastensuojelulain nojalla sijoitettujen lasten tavoittamiseksi. Se korvasi samannimisen ohjeen (POL-2016-9560, 26.10.2017), joka tuli voimaan 1.11.2017. Poliisihallituksen mukaan vanhassa ohjeessa ohjeistettiin virka-avun maksullisuudesta täysin samoin perustein kuin uudessa ohjeessa ja ohjeiden ero on kuitenkin se, että uudessa ohjeessa on liitteenä maksullisen virka-avun laskutusprosessi.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kunnat ovat voineet varautua poliisin suoritteiden maksullisuuteen ottaen huomioon asiasta pitkään vallinneet säännökset. Poliisihallituksen mukaan poliisin operatiivisen virka-aputoiminnan ohjeen osalta ei ole tehty taloudellisten vaikutusten arviointia. Virka-avun maksullisuuden normipohja ei ollut muuttunut ja ohjeen tavoitteena on, että virka-apua annetaan yhdenmukaisesti koko maassa. Poliisihallitus seuraa ohjeen vaikutuksia.

Poliisihallituksen mukaan suuri osa lastensuojeluviranomaisen pyytämästä virka-apusta koskee lastensuojelulaitoksesta tai sijoituspaikasta luvatta poistuneita lapsia. Näissä tilanteissa joudutaan aina tekemään tilannekohtainen arviointi niistä toimista, jotka poliisi suorittaa. Mitä suurempi huoli laitoksesta luvatta poistuneen lapsen tilanteesta ja olosuhteista syntyy, sitä laajempiin toimiin ryhdytään.

On muistettava, että kaikki viranomaisten välinen kanssakäyminen ei ole virka-apua. Poliisilain (872/2011) 1 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä ja siihen kuuluu muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi hoitaa lakisääteiset tehtävänsä, kuten ennenkin, huolimatta siitä, onko avuntarvitsija viranomaisen edustaja tai yksityinen. Poliisi etsii kadonneita henkilöitä ja on myös eläinsuojelulain (247/1996) 36 §:n mukaan yksi valvontaviranomaisista.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 713/2020 vp

Poliisilain (872/2011) 1 §:n 1 momentin mukaan poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Myös hallintolain (434/2003) 2 luvun 10 §:n mukaan viranomaisten on pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Esimerkiksi poliisilaitosten Ankkuritoiminnassa työskennellään moniammatillisessa yhteistyössä lasten ja nuorten rikosten ehkäisemiksi. Viranomaisyhteistyö ei ole poliisin antamaa virka-apua toiselle viranomaiselle.

Sisäministeriössä on ryhdytty kiireellisiin toimiin nykytilan arvioimiseksi lastensuojelua ja sosiaali- ja kriisipäivystystä koskevan virka-avun osalta. Yhteiskunnan tulee kyetä suojelemaan haavoittuvimmassa asemassa olevia. Lisäksi parhaillaan valmistellaan vuotta 2021 koskevaa sisäministeriön asetusta poliisin suoritteiden maksullisuudesta.

Helsingissä 22.10.2020

Sisäministeri Maria Ohisalo